

OHUTULT LIFTIGA

Tallinn 2005

Ohutu lift

Lift on laialdaselt kasutatav tõsteseade. Nii liikumispuudega ja eakatele inimestele kui ka lastega peredele võib lift olla kõrgematele korrustele pääsemiseks ainsaks vahendiks. Elumajade liftidel on keskmiselt 150 000, äri- ja kontorihitiste omadel juba pool miljonit kasutuskorda aastas. Eestis on registreeritud lifte ligikaudu 4000.

Lifti kasutaja eeldab, et see on turvaline ja töökorras.

Lifti ohutuse ja korrasoleku eest vastutab selle omanik. Kuna liftis on liikuvaid ja kuluvaid osi sama palju kui näiteks busses, tagatakse lifti ohutus ja korrasolek hoolduse ning tehnilise kontrolliga.

Hooldus ja tekkinud vigade kohene parandamine hoiavad ära tihti kallid ja keerulised remonditööd. Ja mis kõige tähtsam – see aitab vältida ohtlikke olukordi. Hooldus- ja päästetöödeks peab sõlmima lepingu tõsteseadmetöid (hooldustöid) tegeva ettevõttega, kuna asjatundmatutel tegutsemisel võivad olla halvad tagajärjed.

Ohutuse eest hoolitsemine on arukas riskihaldus.

Ohutut reisi liftiga!

Tehnilise Järelevalve Inspeksioon

Lifti ohutuse eest vastutab lifti omanik

Lifti omanik peab tagama, et lifti ettenähtud korras paigaldamise ja hooldamise ning ettenähtud otstarbel kasutamise korral ei ohustataks inimesi ega vara. Samuti peab lifti omanik kindlustama, et tõsteseadmetöid (ümberehitamist, remonti, tehnohooldust) teeks pädev isik. Loomulikult lähtub lifti omanik sellest, et Majandustegevuse registrisse kantud tõsteseadmetööde tegija vastutab tööde eest omal alal.

Üks lifti omaniku tähtsamaid ülesandeid on hoolitseda selle eest, et ilmsiks tulnud *vead ja puudused kõrvaldataks kiiresti*. Suurema osa vigade parandamiseks tuleb tööd eraldi tellida. Tavaliselt teeb hooldusettevõtte tellitud tööde pakkumise, millele lifti omanik annab oma vastuse. Kui hooldusettevõtte pädevus ei ole mingite lifti ümberehituse või remondi tööde jaoks piisav, tasub lifti omanikul leppida eraldi kokku ka selles, kuidas nende puhul toimitakse.

Lifti omanik sõlmib hooldusettevõttega *hoolduslepingu*, milles lepitakse kokku hooldustööde sisus ning muudes tingimustes. Hooldusettevõtja järgib oma töös *hoolduskava*. Näiteks võib lifti omanik kontrollida käiduraamatu järgi, kas hooldustöid tehakse hoolduskava kohaselt.

Lifti omanik peab tagama, et liftile oleks tehtud seaduses ettenähtud *tehniline kontroll*. Lifti tehnilisel kontrollil ja tõsteseadmetöödel koostatavad dokumendid peavad olema lifti omanikule ja riikliku järelevalve teostajale kättesaadavad.

Päästetööde vajaduse korral (nt. elektrikatkestuse vms. põhjusel tuleb kabiinist eemaldada sõitjaid) peab lifti omanik tagama turvalisuse. Selleks peab ta omama lepingut hooldusettevõtjaga, kelle töötajail on selleks vajalikud oskused ja vahendid.

Liftide hooldusettevõtteid on Eestis mitmeid, seega erinevaid võimalusi leidub. Hooldusettevõtte andmed peavad olema lifti kasutajatele nähtavas kohas liftikabiinis ning näiteks ka maja teadetetahvlil.

Hooldustööde sujumiseks peab lifti omanik tagama, et lifti hooldaja saaks teavet ka nende ümberehitus- ja remonditööde kohta, mida on teinud mõni teine tõsteseadmetööde tegija. Samuti on lifti omanik kohustatud teavitama lifti hooldajat ajutistest vigadest liftiseadmete töös ning lifti kuritahtlikest rikkumistest. Lifti omanik peab hooldajale kohe teatama ka sellest, kui lifti hädakutsesüsteem ei tööta.

Lifti omanik peab tagama, et:

- 1) lift vastab lifti ja köistee ohutuse seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetele ning ettenähtud korras paigaldamise ja hooldamise ning ettenähtud otstarbel kasutamise korral ei ohusta inimesi ega vara;
 - 2) ettenähtud juhtudel ja korras on läbi viidud lifti tehniline kontroll;
 - 3) registreerimisele kuuluvale liftile on määratud kasutamise järelevaataja;
 - 4) järgitakse teisi õigusaktides liftile kehtestatud nõudeid;
 - 5) tötseadmetöid (ümberehitamine, remont, tehnohooldus) teeb pädev isik;
 - 6) kasutamise järelevaataja täidab oma kohustusi ja talle on loodud selleks võimalused;
 - 7) riiklikku järelevalvet teostavale ametiisikule antakse igakülgset abi avarii ja sellega kaasnenud õnnetusjuhtumi põhjuste uurimisel, säilitades põhjuste väljaselgitamiseni avarii ja õnnetusjuhtumi tagajärjel tekkinud olukorra, kui see ei too kaasa edasisi kahjustusi;
- samuti peab ta:**
- 8) omama dokumentatsiooni lifti ja selle tehnilise kontrolli kohta;
 - 9) olema vastavas õigussuhtes kasutamise järelevaatajaga, välja arvatud juhul, kui lifti füüsilisest isikust omanik on ise kasutamise järelevaataja.

Hoolduskava eesmärk on turvalisus

Kui lifti reeglipäraselt hooldada, püsib see korras ning teenib meid laitmatult. Hooldusvajadust mõjutavad lifti kasutamise sagedus ja kestus, lifti ja selle mootori vanus, lifti ning mootori tüüp ning kaugjuhtimise võimsus. Samuti sõltub lifti hooldamise tarve lifti kasutus-tingimustest ja -viisist ning sellest, kas lift langeb aeg-ajalt vandalismi ohvriks. Need tegurid määratakse alati iga lifti puhul eraldi.

Lifti omanik hoolitseb selle eest, et liftile oleks koostatud hoolduskava. Selle koostamine ning hooldamise piisava sageduse kindlaksmääramine tasub jätta hooldusettevõtjale. Hea hoolduskava hõlmab kõiki lifti ülalpidamiseks vajalikke töid. Lisaks sellele on hoolduskavas kindlaks määratud, kuidas ja kui sageli töid tehakse.

Hooldustööde tegija peab tagama, et kõik tööd dokumenteeritakse. Lifti hooldaja ülesannete hulka kuuluvad lifti tehnosüsteemi ülevaatamine, puhastamine, reguleerimine, õlitamine ja muud tööd, tagamaks lifti korrasolek ja ohutus.

Remonditööd hoiavad lifti töökorras

Kuigi lifti kasutusiga on pikk, kulumad selle osad paratamatult. Kohesed, kuid eraldi tellitavad remonditööd kuuluvad lifti normaalse korrashoiu juurde. Kui lift meid enam hästi ei teeni, tasub mõelda kapitaalremondi peale.

Kõige kiiremini kulumad lifti osadest nähtaval olevad pealispinna materjalid ning liftikabiinis ja korrustel olevad nupud, mida liftiga sõitjad kõige rohkem kasutavad. Kulumise kiiruselt järgmised on liftišahti ja masinaruumi liikuvad osad: mehaaniline korrustejagaja, kiirusepiiraja, tõstemootor koos veohammasrataste ja piduritega. Samuti kulumad uste sulgurid, lukud, kabiinikandurina kasutatav tross või kett ning juhtimiskeskuse kontaktid ja releed. Ainult püsivaid osi, nagu vastukaal, kabiinikorvi kere ja šahtikere, remonditakse harva.

Kulunud osad võivad tekitada väga ohtlikke olukordi. Pinnamaterjalide kulumine võib põhjustada lifti kinnijäämise. Mootor, millest tilgub õli, rikub keskkonda, ka suurendab tilkuv õli tulekahjuohtu. Kulumist võib märgata ka *häiretena lifti töös*: lift peatub üha sagedamini valedel korrustel või korruste vahel, sõidab jõnksutades või ei reageeri üldse väljakutsetele. Uste kulunud lukud ja sulgurid kolisevad. Tõsteseadmete vigastustest annab märku ka liftikere, mis liikudes loksus või mille masinaruumist on kuulda mürinat ja kõminat. Lifti elekritoite- ja juhtimisahelasse kuuluvate osade vananemine ja kulumine (andurid ja nende ahelad, kabiini ning mootoriruumi vahelised paindkaablid jms.) võib muuta lifti kasutamise ohtlikuks või takistada selle kasutamist.

Vahetud remonditööd kuuluvad lifti tavapärase *korrashoiu* hulka ja pikendavad lifti kasutusaega. Vahetute remonditööde kõrval tasub korras hoida ka lifti pinnamaterjalid, juhtimiskeskus ning elektrisüsteem. Lifti reeglipärase hoolduse ja remontimisega saab suuri kulutusi nõudvat kapitaalremonti edasi lükata.

Kapitaalremonti tasub alustada lifti olukorra väljaselgitamisega, et hinnata remondi ulatust ning kulutusi. Paindlik kapitaalremont on hea teha mitmes osas, et see ei tekitaks liftiga sõitjatele lisaprobleeme.

Tehnilise kontrolli läbinud lift vastab nõuetele

Tehnilise kontrolli eesmärk on veenduda, et lift on kasutamiseks ohutu. Lifti omanik peab tagama, et liftile oleks tehtud ettenähtud juhtudel ja korras tehniline kontroll. Kontrollimise käigus hinnatakse ja tõendatakse, et lift vastab kehtestatud nõuetele. Tehniline kontroll jaguneb kasutamisele eelnevaks, korraliseks ja erakorraliseks tehniliseks kontrolliks.

Korraline tehniline kontroll koosneb visuaalsest kontrollist ja katsetamisest. Visuaalset kontrolli tehakse iga 24 kuu järel, kui lifti kasutusele võtmisest ei ole möödunud üle kümne aasta, ja iga 12 kuu järel ülejäänud juhtudel. Katsetamine võetakse ette iga nelja aasta järel.

Erakorraline tehniline kontroll tehakse pärast lifti ümberehitamist, pärast lifti kasutusele võtmist, kui seda pole kasutatud eelneva aasta jooksul, ning pärast suuremahulisi remonditöid, nagu:

- 1) lifti kabiini või vastukaalutrosside vahetamine;
- 2) juhikute vahetamine,
- 3) ajami, hõõdratta või võlli vahetamine;
- 4) hüdrosilindri vahetamine;
- 5) kiirusepiiriku või püüduuri vahetamine;
- 6) puhvrite vahetamine.

Liftile teostab tehnilist kontrolli sellel eesmärgil asutatud riigi äriühing, kelleks on OÜ Tehnokontrollikeskus. Tehnilise kontrolli teostaja peab vormistama kontrolli tulemused protokolliga kahes eksemplaris, millest üks jääb talle ja teine lifti omanikule. Tehnilise kontrolli teostaja tegevust kontrollib **Tehnilise Järelevalve Inspektsioon**.

Vastu aja mõjule

Vanade liftide ohutust ja usaldusväärsust saab mitmel viisil parandada. Lifti kolin, rappumine, korruste vahel seiskumine ning tühjalt möödasaõtmine ei kuulu enam tänasesse päeva. Liftilt oodatakse ohutut, tasast ja täpselt sõitu. Arvesse võttes liftide suurt hulka ning pidevat kasutamist, juhtub õnnetusi siiski harva. Nendestki õnnetustest on suur osa tehniliste vahenditega välditavad.

Sagedasim õnnetus on lifti *kinnikiilumine*. Samuti seiskuvad vanad liftid tihti ebahühtlaselt ning siis jääb korruse tasapinna ja liftikabiini vahele mitmesentimeetrine künnis, millele otsa võib kergelt *komistada ja kukkuda*. See raskendab ka ratastoolide, lastevankrite ning muude ratastel liikuvate esemetega lifti sisenemist ja väljumist.

Hooldustöödega saab peatumise täpsust ainult veidi parandada. Püsiva lahenduse annab probleemile ikkagi alles tänapäevane juhtimissüsteem – selle abil liigub lift pehmelts ja peatub täpselt. Samas saab sellega parandada ka n-õ teenindust – kui lihtne nupuvajutussüsteem muuta koondjuhtimiseks, ei sõida lift enam ootavast inimesest tühjalt mööda.

Vahel võib aga ka hea lift peatuda korruste vahel. Kitsas ruum ning teadmatus abi saamise kohta ahistavad liftikabiini kinni jäänud inimesi. Nad ei ole küll otseses ohus, juhul kui just keegi ei ole viga saanud, kuid päästetööd tuleb siiski korraldada kiiresti. Tänu kabiini õhukonditsioneeridele piisab küll õhku, kuid täis liftis tõuseb temperatuur ning inimeste enesetunne võib halveneda. Vanade elumajade liftide hädakutsenuppu vajutades heliseb häirekell ainult trepikojas, kuid see ei ole tänapäeval enam piisav ohutuse garantii. Abi kohalejõudmine ei tohi sõltuda asjaolust, kas häirekell äratab juhusliku möödaminema tähelepanu ning kas too saab aidata ning võtta ühendust hooldusfirmaga. *Kahesuunaline telefoniühendus* tagab lifti töö häirete tekkides kindlasti abi, samuti lisab see turvalisustunnet. Tänu otseühendusele võib liftis hättasattunut asjatundlikult rahustada ning olla talle nõuga toeks, samuti öelda, kui kaua võib abi saamine aega võtta.

Vanades liftides puudub üldiselt ka varuvalgustus, sel juhul pimeneb liftikabiin elektrisüsteemi häire korral täielikult. Koos alarmsüsteemi uuendamisega tasub paigaldada ka aku abil töötav *varuvalgusti*.

Üks peamisi põhjusi, miks lift ei tööta kindlalt ja ohutult, on siiski vandalism. Kuigi liftides on olemas turvaelemendid, mõjutab liftsõidu ohutust paljuski ka sõitjate käitumine. Lifti ohutusseade reageerib kergesti. Näiteks kui liftis hüpata, võib see peatada lifti korruste vahel.

Vastutav isik

Enamus lifte Eestis asub suurtes korterelamutes ja büroohoonetes. Kui on suur hoone, on liftil ka palju kasutajaid. Et tagada lifti ohutus ja selle sihipärane kasutus, peab omanik määrama liftile kasutamise järelevalvataja, kes vastutab lifti ohutu ja sihipärase kasutamise eest ning on omanike esindaja suhtlemisel järelevalveasutuste ja hooldus-ettevõtjaga. Lift on kallis tehnosüsteem, mille hooldamine nõuab kulukaid väljaminekuid. Kasutamise järelevalvataja saab teostada omaniku poolset järelevalvet hooldusettevõtte tegevuse üle – et lifti hooldamine toimuks vastavalt hooldusprogrammile.

Lifti kasutamise järelevalvataja peab peatama tösteseadme kasutamise, kui selle edasine kasutamine ohustab inimest või vara. Õnnetusjuhtumi korral on järelevalvataja kohustatud teavitama sellest Tehnilise Järelevalve Inspektsiooni.

Et antud isik suudaks oma kohustusi täita, peab ta olema sooritanud pädevuseksami, kus hinnatakse tema teadmisi liftist ja selle ehitusest ning õigusaktidega kehtestatud nõuetest.

Hüva nõuga ohutult

Nii lastele kui ka noortele tuleb *anda nõu*, kuidas lifti ohutult kasutada. Liftis ei tõugelda ega mängita. Kaasas olevate esemete ning lem-mikloomadega tuleb olla ettevaatlik, näiteks koera jalutusrihma jäämine uste vahele võib osutuda saatuslikuks. Liftis on hea minna kõigepealt tagaossa, et teha ruumi ka teistele lifti astujatele. Samuti on tagaosa lifti kõige turvalisem koht. Kui kaasas on suured esemed, näiteks reisikohvrid, on kõige turvalisem koht külgsein. Liftikabiini ei peaks kunagi väga tihedalt „täis pakkima“. *Lifti liikvele minekut ei tasu takistada* uste asjatu lahtihoidmisega. Kui ukсед on sulgumas just sisseastumise hetkel, jäädagu parem järgmist lifti ootama. Käte, jalgade või mingite esemete, näiteks vihmavarjudega sulguvate uste avamine on ohtlik inimesele endale ning see võib rikkuda ka lifti.

Lifti *alarmsüsteemi* kasutatakse *ainult hädaolukorras*. Kui lifti ukсед peatudes ei avane, vajutatakse alarmnuppu ja jäädakse ootama. Välja pääsemiseks ei tohi kunagi proovida uksi vägisi avada.

Tehnilise Järelevalve Inspektsioon

Aru 10/Auna 6, 10317 Tallinn

Tel 6 949 412, faks 6 949 410

e-post: tji@tji.ee

<http://www.tji.ee>